

N:o 23.

Af herr **Wærn**, om förhöjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat samt nedsättning af tullen å socker.

Vid det förhållande att, under det att statsverkets behof att till bestridande af betydligt ökade statsutgifter erhålla deremot svarande ökade inkomster blifvit allt mera kämbart, den väsentligaste af de tillgångar, öfver hvilka statsverket disponerar, nemligen tullmedlen, i stället för att såsom vanligt med ökad folkmängd tilltaga, tvärtom under de senaste åren betydligt minskats, måste det för Riksdagen vara af vigt att utfinna de dertill verkande orsakerna och att, om sådant är med andra intressen förenligt, vidtaga åtgärder deremot.

I detta afseende vill jag fästa uppmärksamhet å förhållandet med två af de väsentligaste finanstullarne, nemligen de å kaffe och socker. Hvad sockret angår, torde ännu viktigare skäl än statsinkomsternas höjande tala för förändring af tullen derå.

När vid 1879 års riksdag statsverkets trängande behof föranledde höjning af tullsatserna från de under flera år derförut varande för raffineradt socker 11 kronor 60 öre per centner, för oraffineradt mörkare 8 kronor per centner och för kaffe 10 öre per skålpund till respektive 14 kronor per centner, 10 kronor per centner och 11 öre per skålpund, var detta i förhållande till då uppgifna värden förhöjning

för raffineradt socker från	44	till 53	procent,
» oraffineradt mörkare från	36	» 45,5	» och
» kaffe från.....	17	» 19	»

Sockertullen har sedan dess ej undergått annan förändring än förvandlingen från per centner 14 kronor och 10 kronor till per kilogram

33 öre och 23,5 öre, men kaffetullen nedsattes vid 1888 års riksdag från 26 öre per kilogram, hvartill den från 11 öre per skålpund blifvit förvandlad, till 12 öre per kilogram eller från 16 till 7 procent af då uppgifna värde. Tullsatserna å socker äro således allt sedan 1879 till siffran egentligen bibehållna, men i deras förhållande till värdena har genom prisfall en betydande förändring inträdt.

De 1879 uppgifna prisen voro för raffineradt socker kronor 26: 40 och för oraffineradt mörkare kronor 22 per centner, d. v. s. för raffineradt 62,3 öre och för oraffineradt 51,8 öre per kilogram, men voro i beräknadt årligt medeltal för åren

1881—1885 för raffineradt	48,6 öre	och för oraffineradt	40,8 öre	per kg.
1886—1890 » »	38,5 » » »	» » »	32,9 » » »	
samt år 1891 » »	35 » » »	» » »	28,5 » » »	
och » 1892 » »	37 » » »	» » »	28,5 » » »	

hvarå tullen utgör 90 och 80 procent.

Prisfallet på sockret och nedsättningen i tullen på kaffet hafva — antagligen i förening med andra omständigheter, om hvilka här icke är fråga — föranledt en högst betydligt ökad förbrukning af dessa varor. I det af komiterade för hvitbetssockertillverkningens beskattning afgifna betänkande beräknas förbrukningen af raffineradt socker för åren 1883—1890, och af denna beräkning framgår, att i årligt medeltal förbrukningen var

1883 (1882—84)—1886 (1885—87)	tons	40,603
men 1887 (1886—88)—1890 (1889—91)	»	46,688

Årliga införseln af kaffe var i medeltal åren 1881—1884 tons 13,553 och 1885—1888 tons 13,894, men, sedan tullnedsättningen inträdt, i medeltal åren 1889—1892 tons 16,028.

Statsverkets förlust på beskattning af kaffeförbrukningen står i direkt förhållande till tullnedsättningen, men förlusten på beskattning af sockerförbrukningen i landet har uppkommit genom det skydd, som lemnats hvitbetssockertillverkningen. Beskattningen derå utgår, såsom bekant, efter vigten af afverkade betor med beräkning af visst utbyte råsocker af 100 kilogram betor och en på detta utbyte bestämd andel af tullen å från utlandet infördt råsocker. Till dess att vid sistlidne riksdag beslöts förhöjning i beräkning af utbytet, var detsamma bestämdt till blott 6,25 kilogram af 100 kilogram hvitbetor, och den andel af råsockertullen, som i beskattning skall utgöras, var från 1879 till 1891 två femtedelar, men blef sistnämnda år höjd till hälften. Vid beräkning

af den förlust, statsverket lidit och fortfarande lider genom bestämningarna i afseende på beskattningen af sockerförbrukningen, bör således från det belopp, med hvilket tullinkomsterna å socker minskats, afdragas de belopp, som genom hvitbetssockertillverknings-skatten influtit. Till följd af den så betydligt ökade förbrukningen af socker utvisar en jämförelse mellan den inkomst, statsverket genom beskattning derå under föregående och under senaste tidsperioder erhållit, föga förändring. Å kaffeinförseln var tullinkomsten i medeltal

åren 1884—88 årligen	Kr. 3,621,053: —
men 1889—93 (för hvilket sistnämnda år jag beräknat den efter generaltullstyrelsens månadsuppgifter)...	» 1,953,234: —

Således minskning i medeltal per år af Kr. 1,667,819: —

Men om man beräknar hvad den å nuvarande förbrukning skulle med den 1888 gällande tullsats hafva utgjort, blir skillnaden mycket större. Å införseln 1892, kilogram 15,844,786, skulle den å 26

öre per kilogram hafva utgjort	Kr. 4,119,644: —
men har med gällande tullsats blott blifvit	» 1,901,355: —

Minskning å kaffe

Kr. 2,218,289: —

Komiterade för beskattning af hvitbetssockertillverkningen beräknade statsverkets minskade inkomst å afverkningsåret

1887—88 till	Kr. 1,556,058: —
1888—89 »	» 1,481,293: —
1889—90 »	» 2,472,421: —
1890—91 »	» 3,343,708: —
och 1891—92 till	» 3,590,515: —

med något afdrag för skillnaden mellan infördt och tillverkad sockers renhet.

Vid denna förlust kommer det dock ingalunda att stanna. Komiterade beräkna, att endast i Malmöhus län kan tillverkas 63,900 tons socker eller mer än Sveriges nuvarande årliga behof, men äfven i andra delar af Skåne, i Halland och på Gotland kunna betor med fördel odlas och sockertillverkning uppstå. Komiterade ansågo visserligen, att den af dem föreslagna och derefter af Riksdagen beslutade förhöjningen af utbytesberäkningen skulle undanskjuta anläggandet af nya fabriker, men motsatsen har inträffat. Ifvern att anlägga nya fabriker har aldrig förut varit så liflig, och man hörde under den förflutna hösten ständigt nya sådana omtalas. Med säkerhet uppgifves tillkomsten af nya fabriker vid Svedala, Köpinge och Kristianstad. För anläggning af en dylik

fabrik på Gotland är bolag bildadt, och det säges, att den stora spritfabriken vid Karlshamn skall förändras till hvitbetssockerfabrik. Man vet också, att de äldre fabrikerne komma att betydligt öka sina tillverkningar, och då alla dessa tillrustningar till utveckling af en storartad sockerindustri skett redan innan ännu det år förgått, under hvilket den nya beskattningslagen blifvit antagen, kan man ej undgå att anse dess bestämmelser så gynsamma för utsträckt betodling och derpå grundade fabriksanläggningar, att, hvarhelst naturliga förhållanden medgifva dem, der komma de ock att göras, ända till dess att utsigterna att med fördel kunna afsätta produkterna upphöra. Men när detta kommer att ske, är icke lätt att beräkna, och säkert blir det för dem, hvilka få skäl att frukta en skadlig öfverproduktion, ännu svårare att om dess menliga inverkan öfvertyga dem, som vilja anlägga nya fabriker och vare sig i god tillgång på betor, lätta kommunikationer, billigt bränsle eller andra förhållanden tro sig godt kunna bestå i konkurrens. Uppstår till följd af allt för många fabrikers tillkomst det förhållande, att produkterna icke längre kunna med vinst afsättas, så måste de säljas till underpris, och enär orsaken dertill i så fall icke varit tillfälliga ogynsamma konjunkturen, utan verklig öfverproduktion, så kommer förlusten icke att inskränkas till ett eller annat års beräknade vinst, utan fortgår till dess att öfverproduktionen upphör; det vill säga till dess att några fabriker med förlust af det på dem använda kapitalet nedläggas, och de öfriga, likasom de till betodling brukade egendomarne, förlorat större eller mindre del af sitt förutvarande värde. Med andra ord, en kris måste inträffa alldeles så, som af samma anledning skett i flera andra länder, der hvitbetssockerindustrien hastigt uppblomstrat.

Det torde åligga statsmagtarna att taga dessa förhållanden i betraktande och att om möjligt förebygga de olyckor som hota.

Så snart produktionen öfverstiger det inhemska behofvet, måste afsättning för öfverskottet sökas i utlandet, men då försäljning der efter erläggande af en skatt, uppgående till nära eller fulla hälften af värdet, icke kan ske utan stor förlust, är tydligt att restitution af skatten skall begäras, såsom ock af förenämnda komiterade blifvit antydt.

Skall Riksdagen bevilja sådan restitution? Och kan man deraf vänta förebyggandet af öfverproduktionens olägenheter?

För bifall till restitutionen talar:

att skatten på en vara, som utföres, upphör att vara en konsumtionsskatt på skattskyldige inom landet och blir en produktionsskatt på en särskild klass af industriidkare;

att vägran skulle hindra uppkomsten af en ny exportindustri;

att bränvinstillverkningskatt vid utförsel restitueras.

Emot beviljandet eller emot förhoppningarna på dess gagn förekommer:

att den industri, som skulle grundas på utförsel af socker, svårigen kan i och för sig blifva lönande. (Vinst på försäljning i utlandet kan endast i det fall erhållas, att de svenska fabrikanterna skulle kunna tillverka råsockret till lägre kostnad än det pris, som därför i utlandet kan erhållas, men de af komiterade å pag. 60 af deras betänkande uppgifna pris i Sverige 1891 äro i medeltal för trenne fabriker kronor 46: 52 eller närmast dubbelt emot det i bil. 5 angifna priset på tyskt råsocker samma år, i medeltal kronor 24: 60 pr 100 kilogram. Om liknande förhållanden fortfara, kunna de svenska fabrikanterna ej erhålla vinst på försäljning i utlandet under annan förutsättning, än att vinsten på försäljning i Sverige är så hög, att den betäcker icke blott skilnaden mellan dessa tal och derjemte kostnaden att föra det svenska sockret i den utländska marknaden, utan derutöfver medgifver ett lönande öfverskott, hvilket förefaller omöjligt, i synnerhet om man dermed jemför de af sakkunnige, pag. 65 af det nämnda betänkandet, uppgifna tillverkningskostnaderna. Om orsakerna till billigare kostnader i Tyskland säga komiterade, att de tyska framför de svenska tillverkarne njuta förmånen af lägre anläggningskostnad, billigare och dock sockerrikare betor samt sannolikt äfven billigare pris på kol m. m. och lägre arbetslöner);

att med nuvarande beskattningssätt restitution skulle medföra en ganska betydande premiering, hvilken skulle på särskilda fabriker blifva mycket ojemn och för statsverket innebära betydande förluster; (om restitution beviljas innan beskattningssättet förändrats, så skulle den med nu gällande bestämmelser blifva 1 à 2 öre högre pr kilogram för socker tillverkad vid äldre än för sådant från en ny fabrik, och för dess utbetalning skulle således erfordras icke blott produktionsbevis, utan äfven för hvarje utförd post bevis om fabriken ålder vid tiden för sockrets tillverkning);

att premiering skulle framkalla missnöje hos främmande magter, hvilka genom en konvention sökt förekomma all sådan och inom sina länder vidtagit åtgärder för dess upphörande, hvadan om Sverige nu medgäfvde dylik, eller ej bestämdt förhindrade dess uppkomst, represalier af dem kunde förväntas; (konventionen af den 30 augusti 1888 innehöll, att de förbundna magterna åtog sig att vidtaga sådana åtgärder, att ingen öppen eller fördold premie vid export af socker lemnades, att utförandet häraf skulle underkastas kontroll af en internationel

kommission, och att socker från något land, som lemnade premie, skulle uteslutas från införsel till något af de kontraherande magternas länder, antingen genom prohibition eller genom tull till högre belopp än premien. Konventionen blef ej ratificerad, men har dock föranlett inskränkning af premieringssystemet. I Tyskland skall all premiering upphöra den 1 augusti 1897);

att restitution därför icke kan beviljas förr än ett nytt beskattningssätt med stränga kontrollföreskrifter blifvit infördt, och att detta skulle medföra betydande kostnader för såväl fabrikanterna som statsverket;

att vidare, derest det höga sockerpriset till följd af skyddet fortfarande skulle bibehållas för de svenska konsumenterna, men sockret till utländska konsumenter säljas till underpris — sannolikt lägre än tillverkningskostnaden — ett sådant förhållande svårligen kunde undgå att väcka de förras missnöje och sträfvanden till förändring af systemet;

att detta system i allt fall ej kunde förebygga de olyckliga följderna af en fortgående öfverproduktion längre än till den tidpunkt, då förlusten på försäljningen till utlandet uppvägte förtjensten på försäljningen inom landet;

att derest en kris i följd af öfverproduktion genom restitutionen blott kunde uppskjutas, men ej förebyggas, den — när den inträffade — skulle blifva så mycket svårare och mera ruinerande, som den då skulle träffa flere fabriker och vidsträcktare delar af landet.

Mig förefaller det, som om hvitbetssockerfabrikanterna skulle vara berättigade att på derom gjord framställning vid utförsel erhålla restitution af erlagd skatt, men att detta hvarken kan eller bör beviljas, förr än icke blott ett annat beskattningssätt blifvit antaget, utan äfven det öfverdrifna skyddet blifvit minskadt; och enär öfverproduktion i förhållande till den inhemska förbrukningen redan hotar — kanske redan inträdt — böra de för den svenska betsockertillverkningen alltför gynsamma förhållanden, som dertill uppmana, icke blott för statsverkets och sockerkonsumenternas, utan jemväl för de nuvarande fabrikanternas och betodlarnes eget intresse, snarast möjligt underkastas revision.

Att vid denna riksdag höja den vid sistlidne riksdag genom lag bestämda tillverkningskatten bör ej ifrågakomma, och skulle dessutom ej gagna konsumenterna. Bättre bör det då vara att genom nedsättning af tullen minska det öfverdrifna skyddet; dock bör äfven dervid den varsamhet iakttagas, att väl tendenserna till öfverproduktion hejdas, men ingalunda vilkoren för fortfarande lönande fabriksverksamhet och betodlingens spridning till de orter, som därför äro naturligen gynsamma, tillintetgöras.

Af sakkunnige och komiterade uppgifvas betprisen i Sverige och Tyskland vara sådana, att de hos oss äro omkring eller fullt 20 procent högre än i sistnämnda land. Att nu nedsätta skyddet till så lågt belopp, att de svenska fabrikanterna ej skulle kunna betala högre pris för de betor de köpa, än hvad de tyska fabrikanterna betala, skulle sannolikt för de förra försvåra möjligheten att erhålla för deras fabriksdrift tillräckliga kvantiteter betor, och alldeles hindra betodling på andra än de fabriken närmast belägna orterna. Betodlingen fordrar, säges det, djupplöjning af jorden och andra förberedelser, hvilka icke kunna blifva lika lönande i ett land, der denna odling är ny, som i ett, der den under en längre följd af år bedrifvits.

Men då man af komiterades betänkande pag. 57 finner, att det var, när 1885, per deciton hvitbetor, höstpriset nedsattes till 1 krona 65 öre och vinterpriset till 1 krona 90 öre, som betodlingen aftog, men att under den period, 1886 till 1889, då med ett mindre undantag höstpriset förblef vid 1 krona 75 öre och vinterpriset vid 2 kronor, kvantiteten afverkade betor ökades från 54,982 till 108,223 tons, eller fördubblades, och att, sedan 1889 höstpriset blifvit satt till 1 krona 85 öre och vinterpriset till 2 kronor 10 öre, afverkningen höjdes till 169,868 tons, eller blott på ett år med 50 procent, så kan man väl antaga, att ett återförande till sistnämnda pris från de vid betänkandets afgifvande mellan 2 kronor 24 öre och 2 kronor 35 öre per deciton vexlande prisen icke skulle hindra fortfarande och ökande af betodlingen.

Om tullen å råsocker nedsattes från 23,5 till 19 öre eller med 4,5 öre per kilogram, blir hvitbetssockertillverkningskatten 9,5 öre och med beräkning af 9 kilogram utbyte af 100 kilogram betor 8 kronor 55 öre per ton betor, hvilket är 2 kronor 2 öre lägre än den vid sistlidne riksdag för framtida år bestämda skatt. Med lika mycket, som nedsättningen i tullen, skulle under i öfrigt lika förhållanden sockerpriset nedgå, och då fabrikanten återfår hälften deraf i skattenedsättning, så skulle han för bibehållande af samma vinst, som han förut haft, afdraga den andra hälften eller lika mycket som skattenedsättningen på betpriset. Han måste således nedsätta detta med 20 öre per deciton eller från förenämnda 2 kronor 24 öre och 2 kronor 35 öre till 2 kronor 4 öre och 2 kronor 15 öre, hvilka pris i allt fall äro högre än de 1889 gällande. Jemför man dem med de af komiterade uppgifna tyska prisen, som i allmänhet äro 1 mark för 50 kilogram eller 1 krona 38 öre per deciton, hvartill i vissa fall kommer, att odlaren utan ersättning återfår affallet, uppskattadt till 13 à 15 öre, så finner man, att de redu-

cerade svenska prisen dock skulle med mer än 10 procent öfverstiga de tyska.

Snarare än att vänta att denna nedsättning skulle minska betodlingen, kan det ifrågasättas, huruvida den kan antagas vara tillräcklig att hejda en fortgående öfverproduktion.

En nedsättning i tullen å råsocker af 4,5 öre per kilogram bör motsvaras af nedsättning i tullen å raffineradt socker, äfvensom i den å oraffineradt, ljusare än n:o 18, af 5 öre eller från 33 till 28 öre per kilogram.

Statsverkets förlust på en införsel liknande den, som förekom 1892, eller i runda tal 6,300,000 kilogram raffineradt och 24,450,000 oraffineradt socker, blefve kronor 1,455,250, hvartill komme minskningen i hvitbetssockertillverkningskatten, som på en afverkning, liknande 1892 års, af 300,000 tons betor skulle göra kronor 606,000; således tillsammans kronor 2,061,250.

På sätt jag i det föregående nämnt, skulle statsverket, om tullen på kaffe 1892 varit lika med den, som 1888 var gällande, på den införsel af kaffe, som 1892 gjordes, haft en ökad inkomst af kronor 2,218,289. Under förutsättning af liknande förhållanden med de, som 1892 egde rum, borde således statsverket på den nedsättning af sockertullen, som ofvan blifvit ifrågasatt, och deremot höjning af kaffetullen till hvad den var 1888, eller från 12 till 26 öre, erhålla ökad inkomst. Det återstår att granska de skäl, hvilka tala för eller emot denna förhöjning.

I de flesta andra länder har till följd af stigande kaffepris förbrukningen af kaffe per individ af befolkningen aftagit, men i Sverige har den betydligt ökats. I den efter affidne Neumann-Spallart benämnda statistiken uppgifves, att kaffeförbrukningen pr individ var

	1880—84	1885—89
i Belgien	kilogram 4,47	kilogram 4,02
» Nordamerikas Förenta stater.....	» 4,02	» 3,79
» Norge	» 3,65	» 3,48
» Kaplandet.....	» 3,82	» 3,26
» Sverige.....	» 2,73	» 3,12
» Schweiz	» 3,22	» 2,79
» Danmark	» 2,83	» 2,56
» Tyskland	» 2,14	» 2,38.

Det är således blott i Tyskland och Sverige, som den tilltagit, och då man tar i betraktande, att förbrukningen af de talrika turisterna i

Schweiz och Norge icke i förestående beräkning kunnat afdragas, så är tydligt, att svenskarne äro ett af de mest kaffeförbrukande folken. Efter svenska statistiska uppgifter var förbrukningen per individ

1888	kilogram	2,89
1889	»	3,12
1890	»	3,37
1891	»	3,25,

och införseln, fördelad på folkmängden

1893	»	3,30.
------------	---	-------

Kaffe är en närande och lifvande dryck, hvars begagnande genom vanans magt för flertalet menniskor blifvit ett behof. Det erkännes därför villigt, att det ej bör anses såsom en lyxartikel och såsom sådan särskildt beskattas, men lika allmänt bör väl ock erkännas, att öfverdrifvet bruk deraf är en lyx och dertill en för helsan skadlig lyx. Så anse läkare det. Det synes då vara riktigt att genom återförhöjning af tullen motverka den ökade förbrukningen och att, såsom i det föregående blifvit föreslaget, genom minskning af beskattningen på en annan förbrukningsartikel, som är lika allmän som kaffet, lemna ersättning åt dem, hvilkas måttliga bruk deraf genom tullförhöjningen blir högre beskattadt.

Om tullen å kaffe höjes från 12 till 26 öre per kilogram, bör den å brändt kaffe och kaffesurrogat höjas från 20 till 34 öre pr kilogram eller, om man anser det 1888 gällande förhållandet rättare afvägdt, till 35 öre.

För statsverket medför omflyttning af beskattning på förbrukning af socker till beskattning på förbrukning af kaffe den med en växande befolkning allt framgent tilltagande fördel, att hela beskattningen på kaffet tillfaller statsverket, då deremot inkomsten af sockerbeskattningen fortfarande minskas, i den mån den inhemska hvitbetssockertillverkningen ökas.

Mitt förslag är:

- att Riksdagen måtte höja tullen på kaffe från 12 till 26 öre per kilogram;
- höja tullen på kaffe, brändt, och kaffesurrogat, från 20 till 34 öre per kilogram;
- nedsätta tullen på socker, raffineradt, från 33 till 28 öre pr kilogram;

nedsätta tullen på socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än n:o 18, likaledes från 33 till 28 öre pr kilogram; samt

nedsätta tullen å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än n:o 18, från 23,5 till 19 öre.

Huruvida i samband härmed någon nedsättning bör göras i tullen å sirup, är en fråga, hvars lösning jag måste öfverlemna till bevillningsutskottet.

Stockholm den 27 januari 1894.

C. Fr. Wärn.

N:o 24.

Af herr **Cederberg**, *om anslag för anskaffning till Umeå provinskontor af kopior af vissa handlingar angående laga skiften.*

Såsom bekant är, tillåtas icke delegare i ett skifteslag att sjelfve förvara de koncepthandlingar, som i och för skiftesförrättningar utarbetas, utan har staten åtagit sig att vårda dessa vid de s. k. provinskontoren. Till delegarne i ett skifteslag utlemnas endast s. k. renoveradt exemplar, hvarjemte ytterligare en »renovation» aflemnas till det för hela riket gemensamma generallandtmäterikontoret.

Vid den förhärjande eldsvåda, som den 25 juni 1888 ödelade största delen af Umeå stad, förstördes de flesta af de koncept, som förvarades i provinskontoret derstädes, och olägenheterna häraf för såväl enskilde som tjenstemän och myndigheter hafva föranledt Konungens befallningshafvande att, på framställning af förste landtmätaren, hos Kongl. Maj:t söka utverka medel för anskaffande till Umeå provinskontor af kopior